

ХҮЛЭЭХ ЖАГСААЛТАД БҮРТГЭГДСЭН ИРГЭДИЙН СУУРЬ ӨВЧЛӨЛИЙН СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН

Судалгааны ажлын удирдагч:

Б.Нарантуяа (Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийн захирал)

Судалгааны багийн ахлагч:

П.Батчулуун (Эс эд,эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааг зохицуулах албаны)

Судлаачид:

Э.Батжаргал (Эс эд,эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааг зохицуулах албаны мэргэжилтэн)

П.Мидриймаа (Эс эд,эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааг зохицуулах албаны мэргэжилтэн)

1. Үндэслэл

Дэлхийн эрүүл мэндийн практикт Эрхтэн шилжүүлэн суулгах эмчилгээг амьд болон амьгүй донор буюу тархины үхэлтэй донороос хийж эхэлснээс хойш бараг 60 гаруй жил өнгөрсөн байна. Сүүлийн жилүүдэд дээрх 2 төрлийн донороос гадна зүрх зогссон донороос эрхтэн шилжүүлэн суулгах эмчилгээг амжилттай хийхээс гадна үүдэл эсээс эрхтэн ургуулан түүнийг эрхтэн шилжүүлэн суулгах эмчилгээнд ашиглаж эхлээд байна.

Монгол улсад эс, эд, эрхтэн шилжүүлэх мэс заслын эмчилгээ нутагшиж, эрчимтэй хөгжиж байна. Анх амьд донороос бөөр шилжүүлэн суулгах мэс заслын эмчилгээг УНТЭ 1996 онд хийсэн ба 2006 оноос илүү эрчимтэй ажиллаж одоогийн байдлаар УНТЭ-д элэг, бөөр, цусны үүдэл эс шилжүүлэн суулгах мэс засал хийгдээд байна.

2023 оны 12 дугаар 15-ны өдрийн байдлаар УНТЭ 238 хүнд элэг, 331 хүнд бөөр, 32 цусны үүдэл эс, ХСҮТ- 115 хүнд элэг тус тус шилжүүлэн суулгасан байна.

Эрхтэн шилжүүлэн суулгах мэс засал хөгжихийн хирээр эрхтэн шилжүүлэн суулгах эмчилгээ хийлгэх шаардлагатай эмчлүүлэгчдийн хэрэгцээ тоо нэмэгдэж байна.

Монгол улсад жил бүр 200 орчим хүн бөөрний дутагдлын эцсийн үе шатаар оношлогддог гэсэн судалгаа байна. Бөөр орлуулах эмчилгээнээс /гемодиализ, хэвлийн диализ, БШС/ өвчтөнүүдийн ихэнх нь диализ эмчилгээнд хамрагддаг боловч хамгийн сайн үр дүнтэй, амьдралын чанарыг сайжруулдаг эмчилгээ нь бөөр шилжүүлэн суулгах /БШС/ эмчилгээ юм.

2022 оны байдлаар монгол улсад диализ эмчилгээг 1600 хүн хийлгэж байгаагаас бөөрний хүлээх жагсаалтад 2016-2023 онд бүртгүүлсэн 573 хүн байгаа ба энэ тоо өдөр бүр нэмэгдэж байна

Монголд одоогийн байдлаар 331 хүн БШС эмчилгээ хийлгэснээс тархины үхэлтэй донороос 47 хүнд бөөр шилжүүлэн суулгасан бөгөөд алба байгуулагдсанаас хойш /ТҮД-ДДКТ/ 35(10,3%) хүнд бөөр шилжүүлэн суулгах мэс заслын эмчилгээг хийсэн байна. 284(86,6%) нь амьд донороос бөөр шилжүүлэн суулгах мэс заслын эмчилгээ хийлгэсэн байна.

Нийт 35 тархины үхэлтэй донороос бөөр шилжүүлэн суулгуулсан реципиентийн 74,2% (26) эрэгтэй, 25,8% (9) нь эмэгтэй реципиентүүд байна.

2. Судалгааны аргачлал

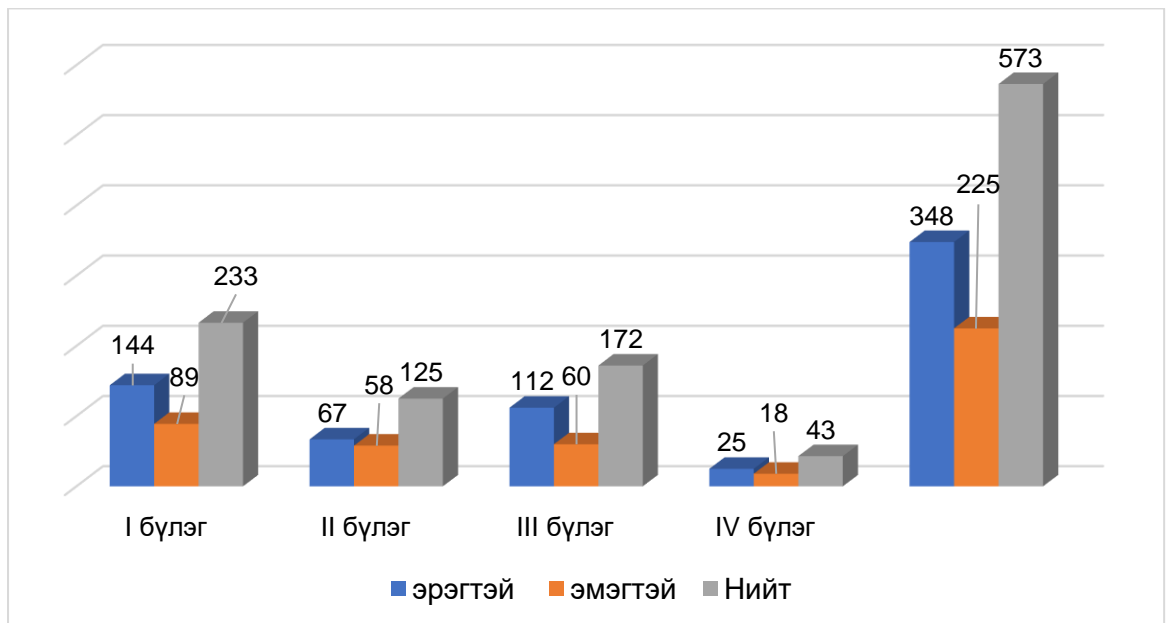
Уг судалгааг ретроспектив судалгааны загвар ашиглан гүйцэтгэсэн.

3. Судалгааны үр дүн

Хүлээх жагсаалтад байгаа нийт 573 реципиентийг хүйсээр нь авч үзвэл 60.7% (348) эрэгтэй, 49.3% (225) эмэгтэй реципиентүүд байна.

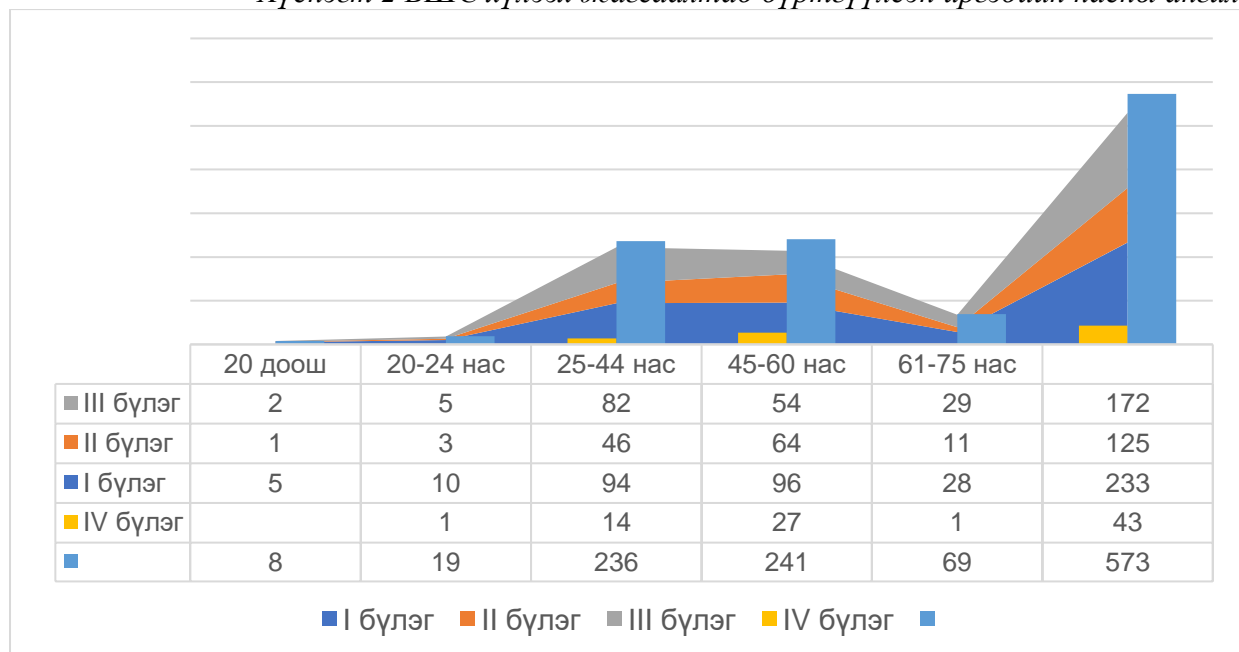
Цусны бүлэг тус бүрээр авч үзвэл ОI бүлгийн 233 хүнээс эрэгтэй 61,8% (144), эмэгтэй 38.2% (89), АII бүлгийн 125 хүнээс 53,8% (67) эрэгтэй, 46,4% (58) эмэгтэй, ВIII бүлгийн хувьд 172 хүний 65.1% (112) нь эрэгтэй, 60 (34,9%) нь эмэгтэй, 4-р бүлгийн хувьд 43 хүнээс 25 (58,1%) эрэгтэй, 18 (41,9%) эмэгтэй реципиентүүд байна.

Хүснэгт 1. БШС-аар хүлээх жагсаалтад бүртгүүлсэн иргэдийн хүйсээр ангилсан байдал

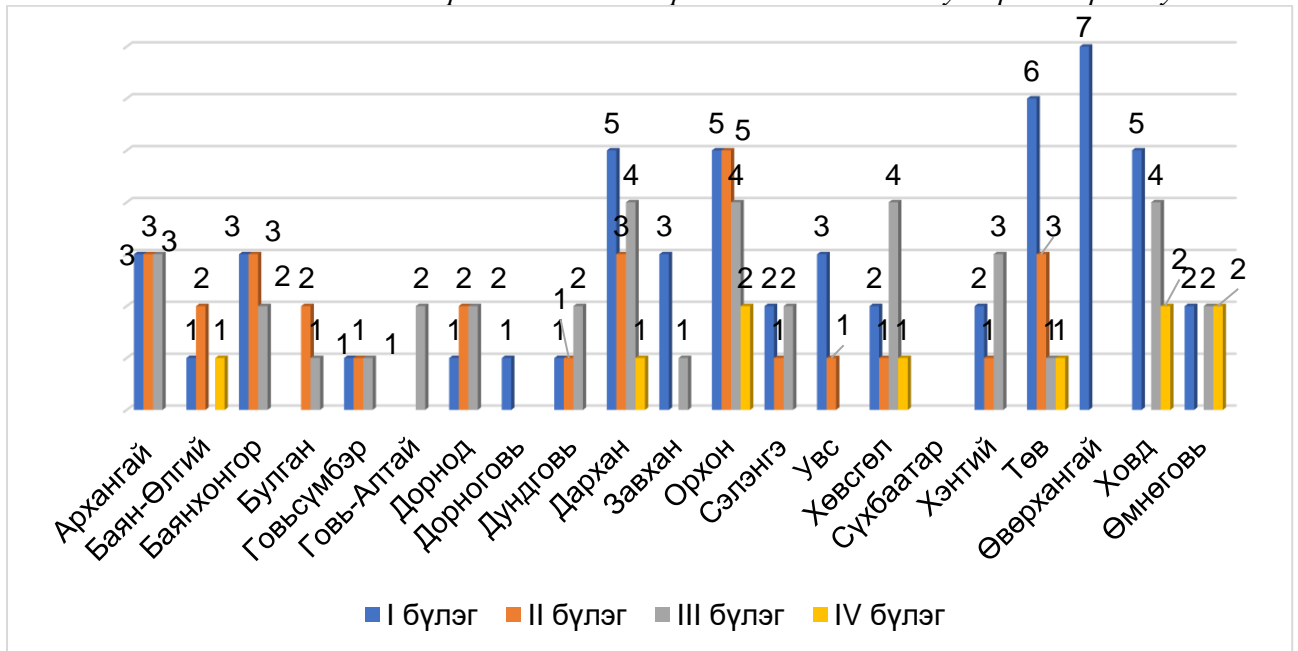
Хүлээх жагсаалтад байгаа реципиентүүдийг насны ангиллаар нь авч үзвэл 20 хүртэлх насны 1,4% (8), 20-24 насны 3,3% (19), 25-44 насны 41,2% (236), 45-60 насны 42% (241), 61-75 насны 12% (69)-ийг эзэлж байна. Эндээс харахад дунд насны буюу 25-60 насны иргэд хамгийн их буюу 477 буюу (83,2%)-ийг эзэлж байна.

Хүснэгт 2 БШС хүлээх жагсаалтад бүртгүүлсэн иргэдийн насны ангилал

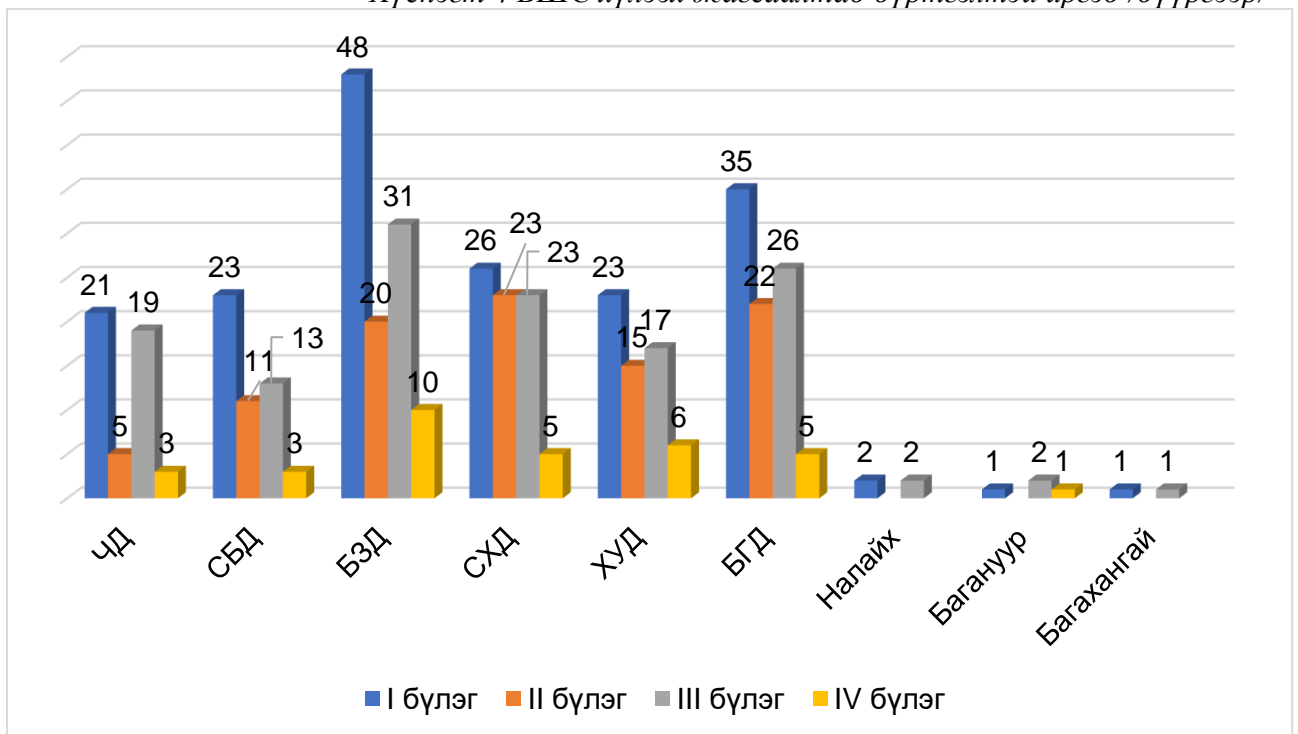

Харьяаллаар нь авч үзвэл 22,6% (130) орон нутгийн, 77,4% (443) нийслэлийн харьяат иргэд байна. /Хүснэгт 3,4-г харуулав./

Хүснэгт 3 БШС хүлээх жагсаалтад буй иргэд /орон нутгаас/

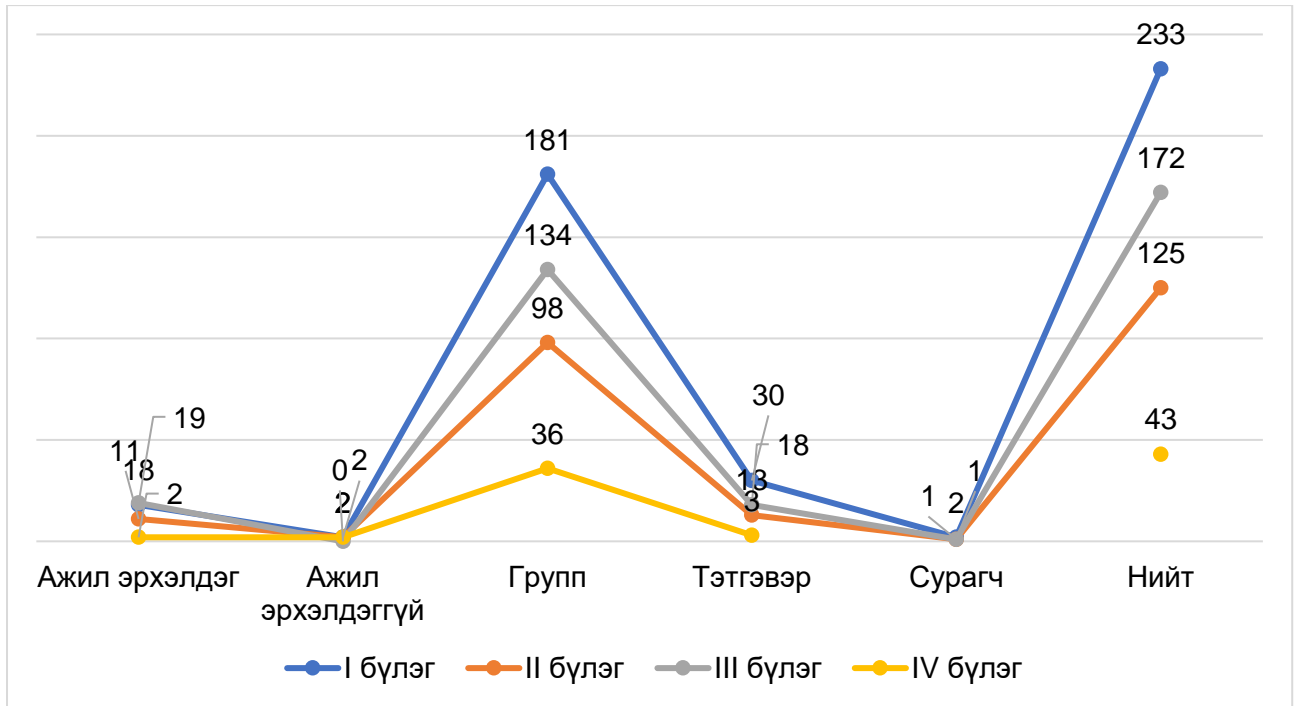

Хүснэгт 4 БШС хүлээх жагсаалтад бүртгэлтэй иргэд /дүүргээр/

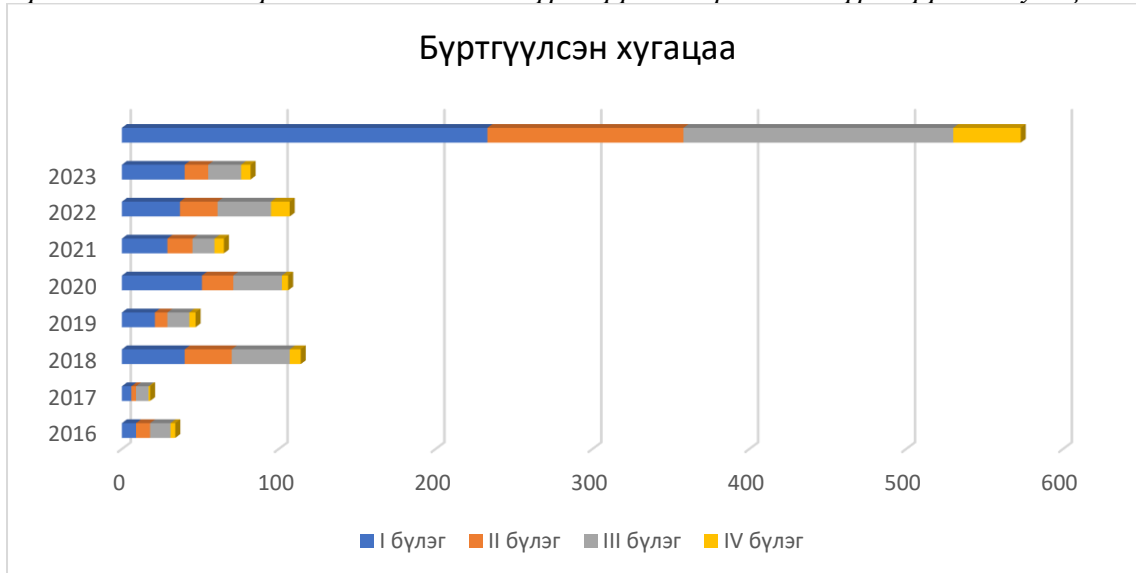
Ажил эрхлэлтээр нь авч үзвэл ажил эрхэлдэг 8,7% (50), группэд 78,3% (449), тэтгэвэрт 11,2% (64), сурагч 0,7% (4) ажил эрхэлдэггүй 1% (6) байна.

Хүснэгт 5 БШС хүлээх жагсаалтад бүртгэлтэй иргэдийн ажил эрхлэлт

Бүртгүүлсэн хугацаагаар нь харвал 2016 онд 6% (34), 2017 онд 3,1% (18), 2018 онд 20%(114), 2019 онд 8,2% (47), 2020 онд 18,5%(106), 2021 онд 11,3% (65), 2022 онд 18,7%(107), 2023 онд 14,3% (82) иргэн бүртгүүлсэн байна.

Хүснэгт 6. БШС хүлээх жагсаалтад бүртгүүлсэн иргэдийг бүртгүүлсэн хугацаагаар нь

Эх сурвалж:

Өвчлөлийн байдлаар нь харвал бөөрний архаг өвчний үндсэн эмгэг болох гломерулонефрит дийлэнх 78,5% (450), чихрийн шижингийн гаралтай 9,2% (53), бөөр шээсний замын нарийсал буюу төрөлхийн гажиг 4,5% (26), артерийн даралт ихсэх өвчний гаралтай 1,2% (7) БШС-д ондоошил өгсөн 3,1% (18), шалтгаан тодорхойгүй буюу бусад 3,3% (19) байна.

Хүснэгт 7 БШС хүлээх жагсаалтад байгаа иргэдийн өвчлөл

4. Дүгнэлт

Судалгааны үр дүнд Монгол Улсад бөөр шилжүүлэн суулгах шаардлагатай амьгүй донорын хүлээх жагсаалтад байгаа реципиентийн ихэнх хувийг 25-60 насны, хүйсийн хувьд 60,7% (348) эрэгтэйчүүд, 78,3% (448) группт орсон, нийслэлийн харьяат 77,3% (443), 2016-2020 онд бүртгүүлсэн 55,6% (319) бөөрний түүдгэнцрийн архаг үрэвслийн шалтгаант 78,5% (450), бөөрний архаг дутагдалд орсон иргэд байна.

Бөөрний архаг өвчний үндсэн оношийг авч үзвэл 2016-2019 онд бөөрний түүдгэнцэрийн архаг үрэвсэл байсан бол 2020 оноос чихрийн шижингийн шалтгаант эмгэг бүртгүүлэх нь ихэссэн байна.

Цусны бүлгээр авч үзвэл 40,6% (233) OI ба 30% (172) VIII ихэнх нь байна.

Цаашид хүлээх жагсаалтад байгаа иргэдийн гемодиализд орсон хугацаа, амьгүй донороос эрхтэн шилжүүлэн суулгаад амьдралын чанар хэрхэн дээшилсэн, хэдэн жил хүлээлтэд байгаад нас барсан, хүлээх жагсаалтад байх үед буюу гемодиализ эмчилгээ хийлгэх үеийн эдийн засгийн болон санхүүгийн дарамт хэрхэн нөлөөлдөг талаар нарийвчлан судлах шаардлагатай байна гэж үзэж байна.

НОМ ЗҮЙ:

1. WIT-ATC 2021 webinar
2. Clinical transplantation 2022 Dec, 36 e14814
3. ЭМХТ-ийн статистик мэдээ 2022
4. УНТЭ-ийн БШС багийн статистик
5. ЭМХТ-ийн ЭЭЭШСҮАЗА-ны нэгдсэн бүртгэл мэдээний сан